

Jaarplan 2019 Kenniscentrum Phrenos

Kennis delen over herstel, behandeling en participatie bij ernstige psychische aandoeningen

Inhoud

Inleiding	3
I Doelstellingen in de periode 2016 - 2020	5
II De vijf doelstellingen uitgewerkt voor 2019	6
1. Phrenos wil bevorderen dat mensen met ernstige psychische aandoeningen, individueel en met elkaar, aan hun persoonlijk herstel kunnen werken.....	6
2. Phrenos wil bevorderen dat mensen uit de doelgroep de best mogelijke behandeling en zorg ontvangen, waardoor hun psychische én lichamelijke gezondheid substantieel kan verbeteren (symptomatisch herstel).....	8
3. Phrenos wil bevorderen dat mensen uit de doelgroep gelegenheid hebben om naar eigen wensen aan de samenleving deel te nemen: maatschappelijk herstel op de gebieden wonen, contacten, werk, onderwijs en andere activiteiten.	11
4. Phrenos wil bevorderen dat cliënten en hun naastbetrokkenen samenhang en continuïteit ervaren in alle herstelondersteunende activiteiten; de transities in de zorg (naar ambulante en eerste lijn, grote rol gemeenten) moeten resulteren in goed georganiseerde lokale zorgnetwerken.	13
5. Phrenos wil eraan bijdragen dat de preventie van ernstige psychische aandoeningen serieus ter hand wordt genomen.....	15
III Kennisverspreiding algemeen	18

Bijlage 1

[Publieksversie Meerjarenprogramma Kenniscentrum Phrenos 2016 - 2020](#)

Inleiding

In het jaarplan 2019 geven wij wederom invulling aan het Phrenos Meerjarenprogramma 2016 – 2020.¹ Dit meerjarenprogramma geeft weer hoe wij willen bijdragen aan de ambitie uit het plan van aanpak *Over de brug*.² Tevens staat daarin beschreven dat inhoudelijke trends in de ggz en de samenleving grote gevolgen hebben voor de inhoud en organisatie van de zorg, maar ook voor de kennisvragen die vanuit deze trends geformuleerd en beantwoord moeten worden. De inhoudelijke trends moeten immers richting geven aan de doelen en activiteiten in de komende jaren. Phrenos wil deze activiteiten samen met de 37 aan het Kenniscentrum deelnemende instellingen ontplooiën.

Inhoudelijke trends (in “Meerjarenprogramma Phrenos 2016-2020)

Stabilisatie van symptomen is niet langer het enige of belangrijkste doel, maar het gaat evenzeer om het persoonlijk en maatschappelijk herstel van cliënten. Daarbij omvat ‘goede zorg’ naast de inzet van professionele hulpverleners steeds vaker ook activiteiten die uitgaan van de eigen kracht, inzet en energie van mensen met ernstige psychische aandoeningen en hun naasten. Verder is goede behandeling, begeleiding en ondersteuning behalve op individuele personen ook op hun directe omgeving gericht. En het gaat bij goede zorg niet louter om een GGz-aanbod, maar veeleer om een effectief samenspel tussen GGz en aanbieders uit andere sectoren. Voorts zien we steeds vaker interventies waarin behandeling en rehabilitatie niet gescheiden worden aangeboden maar juist hand in hand gaan. Daarnaast vraagt de achterstand in lichamelijke gezondheid om betere integratie van psychiatrische en somatische zorg. Tot slot worden face-to-facecontacten steeds vaker gecombineerd met e-mentalhealthprogramma’s en andere technologie.

In 2018 heeft het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een bestuurlijk akkoord gesloten met de veldpartijen over de toekomst van de geestelijke gezondheidszorg in de jaren 2019 t/m 2022. De hoofdlijnen van dat akkoord vertonen overeenkomsten met de doelstellingen en lopende activiteiten van Phrenos. Aan het ministerie hebben wij laten weten dat Phrenos ondersteuning kan bieden bij de uitwerking bij de volgende thema’s:

1. Verbetering en verbreding van de inzet van ervaringsdeskundigheid
2. Destigmatisering en sociale inclusie
3. Samenwerking tussen de GGz en het Sociaal domein en
4. Preventie van de negatieve gevolgen van de psychiatrische problematiek.

In het jaarplan 2019 zullen deze thema’s terugkeren.

¹ [Publieksversie Meerjarenprogramma Kenniscentrum Phrenos 2016 - 2020](#)

² Projectgroep Plan van Aanpak EPA. *Over de brug. Plan van Aanpak voor de behandeling, begeleiding en ondersteuning bij ernstige psychische aandoeningen*. Utrecht: Kenniscentrum Phrenos, 2014.

Een andere ontwikkeling die de activiteiten van Phrenos zal beïnvloeden in de komende jaren, te beginnen in 2019, gaat over de samenwerking met actoren van andere kennisinitiatieven. In 2018 is besloten de actieradius van Phrenos te vergroten door middel van samenwerking met kennispartners die dezelfde ambitie delen. In 2018 is Phrenos actief aan de slag gegaan met het vraagstuk van de samenwerkingsstrategie en dit heeft al tot concrete initiatieven geleid. We hopen daar in 2019 verdere stappen in te maken.

In 2019 is het vijfjaar geleden dat het plan van aanpak “Over de Brug” verscheen; een mooie periode om na te kunnen gaan wat gerealiseerd is en wat nog niet, waar kennis geïmplementeerd is en waar nog niet, welke ervaringen zijn opgedaan en welke ontwikkelingen actueel zijn.

In het Plan “Over de brug” is preventie genoemd als één van de twee strategieën die moeten worden ingezet om in de komende jaren een derde meer herstel – of: een derde minder EPA – in Nederland te realiseren. Phrenos is in 2017 werk gaan maken van deze strategie en heeft zich daarbij gericht op tertiaire preventie of zorggerelateerde preventie. In 2019 verwachten we voldoende zicht te hebben op de vraag welke preventieve activiteiten in het bereik van de geestelijke gezondheidszorg en de aldaar werkende professionals liggen. We hopen ook op voldoende commitment van andere kennispartners en professionals om samen tot een plan van aanpak te komen.

Voor Phrenos zal 2019 dan ook een jaar worden van verkennen, beschouwen en opbouwen. Dit zal resulteren in de samenstelling van een nieuw meerjarenbeleid 2020-2025.

I Doelstellingen in de periode 2016 - 2020

Kenniscentrum Phrenos wil door kennisontwikkeling, -verspreiding, -toepassing en door beleidsbeïnvloeding de ambitie van het plan van aanpak ernstige psychische aandoeningen *Over de brug* verwezenlijken. Onze ambitie is dat in 2025 een derde van de doelgroep in Nederland persoonlijk, symptomatisch en maatschappelijk herstel heeft bereikt. Deze ambitie impliceert dat alle leden van de doelgroep, waar ze zich ook in het zorglandschap bevinden, toegang moeten hebben tot ‘goede zorg (= behandeling, begeleiding en ondersteuning)’: interventies en –activiteiten die hun persoonlijk, maatschappelijke en symptomatisch herstel helpen bevorderen. In *Over de brug* is ‘goede zorg’ in twaalf punten uitgewerkt (zie kader).

In het meerjarenprogramma 2016 – 2020 zijn de volgende vijf doelen geformuleerd waarlangs Phrenos deze “goede zorg” ook in 2019 wil helpen realiseren. De activiteiten van Phrenos moeten eraan bijdragen dat mensen met ernstige psychische aandoeningen:

1. met succes aan hun persoonlijk herstel kunnen werken;
2. ter bevordering van hun psychische én lichamelijke herstel de best mogelijke behandeling en zorg ontvangen;
3. de gelegenheid krijgen om op de gebieden wonen, werken, leren en sociale contacten volop aan de samenleving deel te nemen;
4. cliënten en hun naasten samenhang en continuïteit ervaren in alle behandel- en andere herstelondersteunende activiteiten; de transities in de zorg en ondersteuning (van intramuraal naar ambulante en eerstelijns, grotere rol van gemeenten) moeten daaraan bijdragen en uitmonden in goed georganiseerde lokale zorgnetwerken;
5. er werk wordt gemaakt van het voorkómen van ernstige psychische aandoeningen.

Goede zorg bij ernstige psychische aandoeningen in 12 punten uitgewerkt (Over de Brug)

Doelen

1. Ondersteun herstel en bevorder empowerment.
2. Bevorder participatie en bestrijd stigmatisering.
3. Streef naar veiligheid (en het nemen van verantwoorde risico's).
4. Stem zorg af op iedere persoon ('personalized care').

Relaties

5. Investeer veel in een goede werkrelatie.
6. Ondersteun en werk samen met familie en andere naastbetrokkenen.
7. Werk aan effectieve betrekkingen in de bredere sociale omgeving.

Aanbod

8. Bied zorg die rekening houdt met de dimensies en fasen van herstel.
9. Bied zo veel mogelijk bewezen effectieve interventies.
10. Bevorder goede lichamelijke gezondheid en somatische zorg.
11. Bied integrale zorg die op continuïteit is gebaseerd.
12. Maak optimaal gebruik van nieuwe technologieën.

II De vijf doelstellingen uitgewerkt voor 2019.

1. Phrenos wil bevorderen dat mensen met ernstige psychische aandoeningen, individueel en met elkaar, aan hun persoonlijk herstel kunnen werken.

Zelfhulpmethoden: WRAP en Herstellen doe je Zelf

De introductie van WRAP (*Wellness Recovery Action Plan*) is tot nu toe succesvol verlopen in Nederland. Dit niet aan diagnoses gebonden zelfhulpinstrument geeft mensen een goed handvat in hun herstelproces. Bovendien kunnen ervaringsdeskundigen door de scholing tot WRAP-facilitators hun onderscheidende inzet vormgeven. De komende jaren zullen we de WRAP-praktijk in Nederland verder uitbouwen en goed gaan borgen. Daartoe organiseren we in 2019 een refresher training voor bestaande Advanced Level Facilitators (mede t.b.v. de registratie door het Mary Ellen Copeland Center in de V.S.) en een basis training tot ALF. Deze scholingen doet Phrenos in samenwerking met het Copeland Center.

Wij zullen de continueren de ondersteuning van de landelijk WRAP (intervisie) werkgroep. In 2019 kan dan eindelijk het langverwachte implementatie project “Naar een brede toepassing van Wellness Recovery Action Plan (WRAP) in Nederland” starten. Met dit implementatieproject beogen we inzicht te krijgen in de randvoorwaarden voor een brede en succesvolle implementatie van WRAP in Nederland. Er zal een handreiking worden ontwikkeld voor de implementatie van WRAP binnen ggz, verslavingszorg en sociaal domein, inclusief modelgetrouwheidsschaal. Deze handreiking wordt landelijk beschikbaar gesteld.

De bewezen effectieve cursus *Herstellen Doe je Zelf* wordt door veel zorginstellingen in zowel de behandel-ggz als in het sociale domein aangeboden. Phrenos borgt en ontwikkelt de kwaliteit van deze cursus. Daartoe ondersteunt zij ook een landelijk netwerk van coördinatoren (ervaringsdeskundigen). In 2018 is samen met de ervaringsdeskundige cursusleiders een vernieuwde training tot cursusleider ontwikkeld. In 2019 zal Phrenos deze vernieuwde training organiseren.

Ervaringsdeskundigheid

Phrenos zal blijven werken aan betere condities voor de inzet van ervaringsdeskundigen in de zorgpraktijk. Omdat de bekostiging vanuit de Zorgverzekeringswet nog steeds niet structureel goed geregeld is blijft de breed samengestelde werkgroep onder voorzitterschap van Phrenos bij elkaar komen. Hierin zitten vertegenwoordigers van MIND, het Trimbos Instituut, GGz zorgaanbieders, Vereniging van Ervaringsdeskundigen, GGz Nederland en opleidingen voor Ervaringsdeskundigen.

In de platforms F-ACT Ervaringsdeskundigheid en familie Ervaringsdeskundigheid continueren we de professionalisering en positionering van ervaringswerkers in F-ACT-teams respectievelijk de ggz.

Op dit moment worden voorbereidingen getroffen voor een samenwerkingsalliantie met het User Research Center onder leiding van Wilma Boevink. Het is de bedoeling dat Phrenos met

ingang van 2019 samen met het Trimbos Instituut, de Vereniging van Ervaringsdeskundigen en de universiteiten van Maastricht en Utrecht het URC gaat ondersteunen. Wij zullen binnen het URC samenwerken rond de inzet van ervaringsdeskundigen ten behoeve van herstelondersteunende zorg. De implicaties van het beleid volgens het Hoofdlijnenakkoord GGZ 2019 -2022 inzake de inzet van ervaringsdeskundigen zullen wij samen met de aangesloten leden van Phrenos en met de partners van het URC monitoren en bevorderen.

Phrenos werkt mee aan de voorbereiding van een groot Europees project, geleid door Mike Slade van de Universiteit van Nottingham, waarin ervaringskennis wetenschappelijk wordt gefundeerd en waarin ervaringsdeskundige kandidaten (promovendi) met behulp van deze kennis en relevante stages bij kennisinstituten worden opgeleid tot hooggekwalificeerde onderzoekers en leiders van de herstelbeweging. Aan dit project CLEEAR zullen 26 landen deelnemen. Begin 2019 zal dit project, dat in 2018 helaas net niet werd gehonoreerd, opnieuw in Brussel bij de Europese Commissie worden ingediend.

Herstelacademies

Samen met de Werkplaats Herstelondersteuning kwam in september 2017 de publicatie *Herstelacademies* beschikbaar. In deze publicatie is de bestaande kennis over herstelacademies verzameld en worden relevante praktijken beschreven. Deze publicatie komt mede voort uit het plan *Over de Brug*, dat een centrale rol voor herstelacademies in een regionaal netwerk van zorg en ondersteuning aanbeveelt. De term herstelacademie (Engels: *Recovery College*) verwijst naar een concept dat ruimte maakt voor herstel en dat kernbegrippen als zelfhulp, ervaringsdeskundigheid, eigen regie, vrijplaats, maatschappelijk domein omvat en samenbrengt.

In het hoofdlijnenakkoord GGZ 2019 – 2022 van het Ministerie van VWS en veldpartijen is een belangrijke rol toegedicht aan de herstelacademies met name in de samenwerking tussen het ggz domein en het sociale domein. Een 2019 zal samen met de herstelacademies in Nederland een nieuwe activiteitenagenda worden opgesteld. We blijven ons inspannen om met MIND samen te werken rond herstelacademies, zelfregiecentra en andere *peer-geleide* initiatieven.

Zingeving

De gespreksmodule *“In gesprek raken over zingeving met ouderen”* is in een pilotsetting uitgevoerd bij GGZ Friesland en Levanto. Vanuit het *Phrenos platform Rehabilitatie en Ouderen* zal deze training in 2019 breed beschikbaar gesteld worden aan het veld.

In 2019 wordt de samenwerking met de Stichting Psychiatrie en Filosofie voortgezet. Samen blijven wij lezingen over herstel en filosofie organiseren ter inspiratie en educatie. Eind 2018 zal een bundel verschijnen van de zes lezingen uit 2017 en 2018.

De Werkplaats Herstelondersteuning

In de periode 2012-2017 werkten acht zorginstellingen (GGz Noord-Holland Noord, Lister, GGz Breburg, Kwintes, GGzE, MET ggz, Altrecht en RIBW K/AM) en Phrenos samen in de Werkplaats Herstelondersteuning. Het was een plek om te leren en te creëren, maar ook een plek voor debat, discussie en inspiratie. De Werkplaats leverde mooie resultaten zoals de interessante website www.herstelondersteuning.nl, de lezingenreeks Herstel en Filosofie, een *scoping review* over herstel en herstelondersteuning, goede praktijken (Freedom First, Triple C, Presentie, de praktijk van geestelijk verzorgers, geweldloze communicatie, Eigen Verworven Competenties Ervaringsdeskundigheid en nog veel meer), de brochure Herstelacademies en het project Peer-supported Open Dialogue (POD).

In 2018 hebben de partijen zich beraden op de toekomst van de Werkplaats. De voorkeur van het merendeel van de leden (7 van de 9) gaat uit naar voortzetting in het kader van Herstel voor Iedereen. Deze optie zal binnenkort onderzocht worden. Phrenos continueert in de tussentijd een aantal activiteiten en draagt zorg voor de borging van de kennis over herstel en herstelondersteuning.

Zorgmodellen en persoonlijk herstel

Veel zorgmodellen voor mensen met ernstige psychische aandoeningen richten zich op alle dimensies van herstel. We hebben ervoor gekozen om onze activiteiten in relatie tot deze modellen voornamelijk te beschrijven bij de volgende paragraaf; het symptomatisch herstel.

2. Phrenos wil bevorderen dat mensen uit de doelgroep de best mogelijke behandeling en zorg ontvangen, waardoor hun psychische én lichamelijke gezondheid substantieel kan verbeteren (symptomatisch herstel).

Generieke module Ernstige psychische aandoeningen

Om de implementatie van de generieke module Ernstige psychische aandoeningen (2017) te bevorderen zijn een patiëntenversie, samenvattingskaarten, een implementatieplan en via het netwerk Kwaliteitsontwikkeling GGz ook een database beschikbaar gesteld. Phrenos heeft in 2018, samen met het Trimbos-instituut, ook een factsheet Ernstige psychische aandoeningen ontwikkeld voor de gemeenten. Ook in 2019 zal Phrenos ondersteuning bieden bij de implementatie van (elementen uit) deze generieke module, onder meer via het Actieplatform Herstel voor Iedereen.

Zorg voor Verslaving en Ernstige psychische aandoeningen

In samenwerking met het kenniscentrum Resultaten Scoren (Verslavingskunde Nederland) is in 2018 gestart met het project 'State of the Art en handreiking Verslaving en Ernstige Psychiatrische Aandoeningen'. In dit project gaan we op zoek naar de gebundelde kennis uit relevante zorgstandaarden over geïntegreerde zorg aan mensen met verslaving en

psychische problemen ondersteunt. Ook brengen we best practices in kaart? De resultaten van het project worden in 2019 verwacht.

In het project wordt gebruik gemaakt van het HBO-afstudeeronderzoek naar de aanwezige en gewenste kennis over verslavingszorg in vroege psychose teams. Dit onderzoek werd in opdracht van Phrenos in 2018 afgerond en heeft een eindpublicatie (brochure) opgeleverd.

CREW

Het onderzoek Circuits en Werk (CREW) loopt gedurende een periode van vier jaar en wordt medio 2018 afgerond. In deze randomized controlled trial (RCT) wordt nagegaan of de toevoeging van een cognitieve remediatie-interventie (Circuits) aan de arbeidsintegratiemethode IPS succesvol is. Het onderzoek wordt gedaan bij mensen met een vroege psychose. Maar liefst tien bij Phrenos aangesloten instellingen deden mee aan het onderzoek. Op dit moment wordt gewerkt aan een wetenschappelijke publicatie van het onderzoek.

Netwerkpsychiatrie en zorg(modellen) voor mensen met ernstige psychische aandoeningen

Een groot deel van de vernieuwende en integrale behandeling voor mensen met ernstige psychische aandoeningen vindt plaats in (F-) ACT- en VIP-teams en andere gespecialiseerde ambulante teams, en voor de klinische zorg in High Intensive Care (HIC)-afdelingen. In Nederland heeft het concept resource groups – een door de cliënt zelf samengestelde groep mensen (familie, vrienden, professionele hulpverleners, etc.) die voor continuïteit in de ondersteuning zorgen – snel aan betekenis gewonnen. Inmiddels is een multisite effectstudie gestart die wordt uitgevoerd in de context van F-ACT zorg.

Een ander vernieuwend zorgmodel is ART (ART: Actief herStel in de Triade) dat een inspirerend kader vormt voor de langdurige woonzorg te ontwikkelen. De uitdagingen zijn: herstelondersteunend werken bij een groep cliënten bij wie dat niet vanzelfsprekend lijkt, aansluiten bij het gewone leven, verminderen van dwang en drang, en het bieden van een hoopgevend perspectief. Onlangs is bij ZonMw een onderzoeksvoorstel ingediend dat betrekking heeft op de implementatie en eerste resultaten van het ART-model in Nederland. Phrenos participeert in dit onderzoek, samen met onder andere VUMC, Lentis en Breburg. Intensive Home Treatment-team (IHT) biedt hulp aan mensen die door hun psychiatrische problemen in crisis zijn of in crisis dreigen te raken en die zonder intensieve behandeling opgenomen zouden moeten worden in een psychiatrisch ziekenhuis. Het Intensive Home Treatment-team begeleidt ook patiënten die na een opname naar huis gaan maar daarbij nog extra ondersteuning nodig hebben. De overtuiging dat de patiënt beter thuis aan zijn herstel kan werken dan in een psychiatrisch ziekenhuis, is diep verankerd in deze visie. Phrenos zal nauw met F-ACT Nederland, R-ACT Nederland, de stichting HIC en ART en het Platform IHT samenwerken om deze vormen van integrale behandeling te stimuleren.

Alle voornoemde zorgmodellen worden - samen met andere benaderingen en initiatieven zoals POD, herstelacademies en IPS - tegenwoordig samengebracht onder de brede noemer 'netwerkpsychiatrie'. Het begrip netwerkpsychiatrie brengt tot uitdrukking

dat de preventie, behandeling en ondersteuning van mensen met ernstige psychische aandoening niet door één hulpverlener, en evenmin door één zorginstelling, kunnen worden uitgevoerd. Het gaat altijd om intensieve processen waarin familie en andere naasten nauw betrokken zijn, en waarin er altijd sprake moet zijn van veelzijdige, sectoroverstijgende samenwerking over langere tijd. De resourcegroep van de cliënt dient daarbij de harde kern en de continue factor in de hulpverlening.

In 2019 zal Phrenos zich verder inspannen om samenwerkingsallianties tot stand te brengen met alle organisaties die bij voornoemde zorgmodellen en initiatieven betrokken zijn. Met deze samenwerking willen we het werkveld nog beter bedienen en hopen we bij te dragen aan de integrale zorg die in het begrip netwerkpsychiatrie tot uitdrukking is gebracht. In dat kader werkt Phrenos mee aan een handboek over netwerkpsychiatrie dat in 2019 in een eerste fase als concept in digitale vorm wordt gepresenteerd. Phrenos draagt bij aan de ontwikkeling van en discussie over netwerkpsychiatrie d.m.v. het inrichten van een website en mede-organiseren van een inivational conference eind maart 2019.

Peer-supported Open Dialogue en POD Nederland

Wij zijn nauw betrokken bij de kennisborging en implementatieontwikkeling van de uit Finland afkomstige methode Open Dialogue. Deze methode betreft vanaf het eerste contact het netwerk van de cliënt bij de behandeling; in de open dialoog wordt ruimte gemaakt voor ieders ervaringen om zo gezamenlijke afspraken te maken over behandeling en ondersteuning. De methode ondersteunt een zorgorganisatie die flexibiliteit en continuïteit garandeert.

In 2017 zijn vanuit de Werkplaats Herstelondersteuning vier pilots Peer-supported Open Dialogue (POD) uitgevoerd. Daartoe volgt een groep van 30 mensen een intensieve scholing in Engeland. In 2018 is een tweede groep cursisten de opleiding gaan volgen en startte ook een groep met de mentoren opleiding. Mentoren kunnen een belangrijke rol vervullen bij de scholing en implementatie van POD in Nederland.

In 2019 zullen zes GGZ organisaties samen met Phrenos het samenwerkingsverband POD Nederland opzetten. Partijen maken zich sterk voor onderzoek, scholing en implementatie. In 2018 is een onderzoeksvoorstel inzake de implementatie en eerste resultaten van POD bij ZonMw ingediend, maar helaas niet gehonoreerd. Wij zijn op zoek naar andere financieringsmogelijkheden, opdat we in 2019 met voornoemd onderzoek kunnen starten.

Autisme Netwerk Nederland

Na de ontbinding van het samenwerkingsverband Leo Kannerhuis Nederland hebben zes partijen (allen leden van Phrenos) besloten op samen verder te gaan als Autisme Netwerk Nederland (ANN). Op dit moment onderzoeken ANN en Phrenos of er voldoende overeenstemming is over ambitie, doelstellingen en financieel-organisatorische condities teneinde ANN onder de paraplu van Phrenos te positioneren. Partijen streven ernaar om de besluitvorming voor 31 december 2018 af te ronden.

Wij zien in het ANN een kans om binnen het Phrenos netwerk met de aangesloten instellingen de kennis ten behoeve van integrale zorg voor mensen met autisme te bevorderen en de krachten te bundelen voor goede zorg voor ernstige psychische aandoeningen.

Indien de positionering binnen Phrenos doorgaat dan zal dit vanzelfsprekend leiden tot een pakket van activiteiten in 2019.

Tot slot

De activiteiten van Phrenos op het terrein van behandeling kunnen verder worden uitgebreid. Dat kan onder meer gebeuren vanuit de vraag hoe behandeling behalve aan het bevorderen van symptomatisch herstel, ook bijdragen kunnen leveren aan het persoonlijk en maatschappelijk herstel van cliënten. Zo zien we steeds vaker interventies waarin behandeling en rehabilitatie hand in hand gaan. Kansrijk is onder meer de toevoeging van psychologische behandelinterventies (cognitieve gedragstherapie, remoralisatie-interventies, motiverende gespreksvoering, traumabehandeling) aan leefstijl- en andere rehabilitatieprogramma's. De koppeling van cognitieve remediatie aan IPS in het hiervoor genoemde CREW-onderzoek is hiervan een goed voorbeeld.

3. Phrenos wil bevorderen dat mensen uit de doelgroep gelegenheid hebben om naar eigen wensen aan de samenleving deel te nemen: maatschappelijk herstel op de gebieden wonen, contacten, werk, onderwijs en andere activiteiten.

Individuele Plaatsing en Steun

We zullen onze huidige activiteiten met betrekking tot IPS (Individuele Plaatsing en Steun): een bewezen effectieve methode om cliënten naar en in reguliere arbeid te begeleiden, voortzetten en verder uitbouwen. De vraag naar IPS-scholing, -implementatieondersteuning en -modeltrouwmetingen neemt zienderogen toe.

In 2019 zal Phrenos zich sterk richten op de modelgetrouwe implementatie van IPS in sociale domein. We zien steeds meer interesse voor IPS bij gemeenten, regionale instellingen voor beschermd en begeleid wonen en de opvang sector.. Diverse RIBW's en enkele gemeenten voeren al IPS uit ten behoeve van hun cliënten en burgers.

Phrenos is als mede-aanvrager opgetreden bij een in 2017 gehonoreerde vier jaar durende studie door de Vrije Universiteit van Amsterdam. De studie gaat over het effect van IPS, PA (Participatieve Aanpak) en IPS+PA in de gemeentelijke uitvoeringspraktijk op duurzame arbeidsparticipatie van mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. In 2019 start de gemeente Amsterdam in het kader van dat onderzoek met IPS voor mensen met zgn. common mental disorders. Phrenos is betrokken bij de IPS training van gemeentelijke re-integratie medewerkers.

Ook de IPS-begeleiding naar opleidingen verdient de komende jaren extra aandacht en kennisontwikkeling. We pakken dit op door in een internationale werkgroep (met

deelnemers uit Noorwegen, Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Australië en Duitsland) een speciale modelgetrouwheidsmaat voor IPS-bij-opleidingen (IPS-O) te ontwikkelen.

Voorts hebben we vanuit Phrenos een Engelstalig artikel geschreven over verleden, heden en toekomst van IPS in Nederland. Dit artikel zal eind 2019 in een themanummer over 'IPS in internationaal perspectief' van het Psychiatric Rehabilitation Journal verschijnen. We continueren onze deelname aan de internationale IPS learning community die wordt geleid vanuit het Rockville Institute in Maryland de Verenigde Staten (voorheen vanuit Dartmouth University in New Hampshire). In dit samenwerkingsverband doen wij veel kennis en inspiratie op en kunnen we de Nederlandse IPS-praktijk promoten en verrijken.

Landelijk Kennisconsortium Destigmatisering

Nu de vernieuwde module CORAL en de generieke module Destigmatisering in 2017 zijn opgeleverd zal Phrenos zijn aandacht in 2018 vooral richten op het Kennisconsortium Destigmatisering en Sociale Inclusie. Dit Kenniscentrum wordt eind 2017 formeel opgericht en is breed samengesteld uit ggz-aanbieders en GGZ Nederland, ZonMw, cliënten- en familieorganisaties, universiteiten, hogescholen en kenniscentra, Samen Sterk zonder Stigma, maatschappelijke organisaties zoals UWV en het Dolhuys.

Het kennisconsortium kan als infrastructuur dienen voor kennisontwikkeling op het gebied van stigma en sociale inclusie. Het consortium wil een kennisagenda voor de komende jaren op stellen, zodat een stevige brug tussen praktijk en onderzoek kan worden geslagen. Beide domeinen kunnen elkaar voeden ten behoeve van systematische kennisontwikkeling. Voorgestelde activiteiten zijn onder andere interventie-ontwikkeling, interventie-onderzoek, ondersteuning van lokale implementaties, monitoring en evaluaties. De interventies zouden in nauwe samenwerking (co-creatie) met belanghebbenden/actoren en (vertegenwoordigers van) gerichte doelgroepen ontwikkeld en geïmplementeerd moeten worden en bij voorkeur aansluiten bij wat lokaal al ondernomen wordt. Daarnaast gaat het om bundeling en afstemming van de activiteiten van over het land gespreide kenniscentra (zoals academische werkplaatsen en werkplaatsen sociaal domein) en het onderzoek dat al wordt verricht. Na een brede oriëntatie heeft het consortium besloten om prioriteit te geven aan destigmatisering op de thema's jeugd, werken en leefomgeving.

In het najaar heeft het kenniscentrum een nulmeting verricht onder Nederlanders naar stigmatisering van mensen met ernstige psychische aandoeningen. Op 1 februari 2019 zal het eerste congres over destigmatisering en sociale inclusie van het kennisconsortium plaatsvinden (een evenement dat vervolgens eenmaal per twee jaar zal plaatsvinden).

Narrative Enhancement and Cognitive Therapy (NECT)

NECT is een interventie die mensen met ernstige psychische aandoeningen helpt bij het tegengaan van zelfstigma. NECT is gebaseerd op de gedachte dat een herstelproces voorspoediger verloopt als cliënten een beter gevoel over zichzelf ontwikkelen, en de hoop en de overtuiging krijgen dat zij vooruitgang kunnen boeken op de doelen die zij belangrijk vinden. Zelfstigma kan het herstelproces en de hoop op verbetering in de weg staan. NECT bestaat uit wekelijkse groepsessies waarin de deelnemers informatie

krijgen over psychische aandoeningen en hoe ze daarvan kunnen herstellen, hoe zij vooroordelen over psychische aandoeningen kunnen herkennen en zich daartegen kunnen verweren en hoe zij een positiever gevoel over zichzelf kunnen ontwikkelen. De effectiviteit van NECT is in enkele kleinere kwalitatieve en kwantitatieve studies onderzocht en de eerste resultaten zijn positief. Inmiddels heeft Kenniscentrum Phrenos NECT in Nederland geïntroduceerd. In 2018 hebben 18 belangstellende GGz-hulpverleners, waaronder ook ervaringsdeskundigen, een eerste training in NECT gekregen. Eind 2018 zal in vier GGz-instellingen (Parnassia, GGNet, Mentrum en Molemann) een pilot met NECT van start gaan die tot eind 2019 zal doorlopen. Zowel in de NECT-trainingen en het NECT-onderzoek werkt Phrenos hierin nauw samen met dr. Ilanit Hasson-Ohayon, klinisch psychologe uit Israël, en één van de bedenkers van de NECT-interventie

Phrenos is een van de partners van het Kennisnetwerk Verward gedrag. Doel hiervan is het opzetten van een kennisnetwerk waarin de verzamelde kennis over verward gedrag geborgd wordt. Het project heeft de looptijd van een jaar.

4. Phrenos wil bevorderen dat cliënten en hun naastbetrokkenen samenhang en continuïteit ervaren in alle herstelondersteunende activiteiten; de transities in de zorg (naar ambulante en eerste lijn, grote rol gemeenten) moeten resulteren in goed georganiseerde lokale zorgnetwerken.

MoVIT

In het kader van de implementatie van de richtlijnen, modules en zorgstandaarden is in 2017 het Model voor Intercollegiale Toetsing (MoVIT) ontwikkeld. Het project MoVIT is door GGz inGeest aangevraagd bij het Netwerk Kwaliteitsontwikkeling GGz en werd door Phrenos uitgevoerd. In dit model bezoeken beroepsgenoten elkaar en kijken als het ware bij elkaar 'in de keuken', met als doel wederzijdse inspiratie, reflectie op de eigen zorgpraktijk, en toetsing en verbetering van de kwaliteit van zorgverlening en/of -organisatie. Het model beoogt professionals te ondersteunen bij het toetsen in hoeverre hun huidige praktijk aansluit op kwaliteitsstandaarden op hun werkterrein en waar verbeterpunten liggen. De perspectieven van zowel management als professionals uit ggz-instellingen worden meegenomen, maar ook die van patiënten en familie, niet alleen wat betreft het geven van feedback, maar ook in de ontwikkeling, uitvoering en toetsing van het model. Daarnaast wordt aan maatschappelijke samenwerkingspartners gevraagd input te geven.

De MOVIT is opgenomen als kwaliteitsinstrument door het bestuurdersplatform Herstel voor Iedereen en door het Netwerk Vroege Psychose. We verwachten in 2019 diverse MOVITs te organiseren en hopen ook andere instellingen te interesseren.

Herstel voor Iedereen

Het actieplatform Herstel voor Iedereen is in 2016 opgezet door bestuurders. Inmiddels zijn bij het Platform zestien ggz-instellingen aangesloten. Gezamenlijk hebben zij de ambitie om

in 2020 een derde meer herstel te hebben gerealiseerd (Over de brug). Daartoe ontwikkelen zij plannen die zij onderling toetsen via onder andere de MoVIT. Ook verzamelen zij kwantitatieve gegevens waarbij zij gebruik gaan maken van onder meer de Integrale Herstelschaal.

Phrenos vervult de rol van inhoudelijk adviseur en coördineert sinds 2018 de monitoring van doelen, processen en resultaten.

Het actieplatform is steeds meer op weg zich te ontwikkelen tot een lerend netwerk.

Phrenos zal zich inspannen om het lerende netwerk te ondersteunen en optimaal te voeden met relevante kennis over herstelondersteunende zorg.

Erkenningscommissie langdurige ggz

Phrenos neemt deel aan deze commissie waarin interventies worden beoordeeld. De ontwikkeling van het erkenningstraject voor de langdurige ggz maakt deel uit van het project 'Good Practices in de Care' van het Zorginstituut Nederland. Het Trimbos-instituut is hierbij verantwoordelijk voor de langdurige ggz. Interventies worden beoordeeld door een onafhankelijke Erkenningscommissie van deskundigen uit wetenschap, praktijk en beleid. Helaas ziet het er naar uit dat de commissie in 2019 haar werk niet zal kunnen voortzetten omdat het ministerie van VWS geen subsidie meer verstrekt.

Expertraad ROM-EPA

De expertraad ROM-EPA heeft in 2016 een handzame integrale herstelschaal ontwikkeld en deze is in 2017 gevalideerd. Verwacht wordt dat de validatie begin 2019 kan worden afgerond. De leden van de expertraad en hun instellingen hebben zelf in de valideringsstudie geïnvesteerd. Ook Phrenos zal naar beste vermogen in de expertraad blijven investeren, onder andere door de rol van voorzitter op zich te nemen. Inmiddels zijn met de komst van AKWA, het nieuwe Kwaliteitsinstituut van de GGZ, de ROM-expertraaden in hun huidige vorm opgeheven. Phrenos is echter voornemens om met alle betrokkenen te blijven werken aan een ROM-praktijk die de zorgpraktijk optimaal ten dienste staat. Mogelijk zullen we daartoe de huidige expertraad ROM-EPA nog bij elkaar blijven komen om de ROM-ontwikkelingen nauwlettend te volgen en in dat kader zinvolle initiatieven te nemen..

Lokale ondersteuningsnetwerken en proeftuinen

Voor de komende jaren zullen wij de kennisontwikkeling op het gebied van lokale ondersteuningsnetwerken in het kader van de Wmo volgen en ondersteunen, aansluitend op al bestaande netwerken op het gebied van zorg, wonen, veiligheid en participatie. Phrenos blijft de voortgang van de decentralisaties en transitie in de zorg goed volgen, inclusief gepaste aandacht voor alles wat daarin mis kan gaan. Denk hierbij aan de actuele discussies over 'verwarde personen' in onze samenleving. In 2018 is Phrenos aangesloten bij het kennisnetwerk "Verwarde personen". Phrenos zal zich in 2019 inspannen om de relevante kennis in het netwerk in te brengen, maar ook om deze te verspreiden, met name ook onder de deelnemende instellingen.

Eind 2018 wordt de monitoring van EPA-proeftuinen en –taskforces afgerond. Deze monitoring zou vooral een landelijk beeld moeten schetsen van de successen en lessons learned en op basis daarvan een advies voor ontwikkeling en innovatie voor de toekomst. Bij de huidige taskforces is er veel enthousiasme om in 2019 en volgende jaren op de ingeslagen weg door te gaan. Phrenos is bereid om deze ontwikkeling verder te ondersteunen, en zal de komende tijd onderzoeken hoe dat het beste kan gebeuren.

Phrenos is een van de organisaties die meedoen aan het implementatieproject “Inzet mental Health First Aid voor lekenpubliek in Eindhoven”. Dit project wordt geleid door GGzE in samenwerking met o.a. de gemeente Eindhoven. Het project kan plaats vinden in het kader van het Actieprogramma lokale en regionale initiatieven mensen met verward gedrag. Phrenos vervult voornamelijk een rol in de eerste fase van het onderzoek in 2019 bij de ontwikkeling van een destigmatiseringsprogramma en bij het opzetten en begeleiden van co-creatiesessies met bewoners.

Kennis- en werkatelier GGZ

Om bij te dragen aan de samenwerking tussen de ggz en het sociaal domein is Phrenos gestart met een kennis- en werkatelier GGZ in en buiten het wijkteam. Dit atelier is ontwikkeld in samenwerking met de Academie Sociaal Domein en is gebaseerd op een van de bouwstenen uit de aanpak van het Aanjaagteam Verwarde Personen.

Na de afronding van de pilotfase eind 2018 zullen we in 2019 het land intrekken om deze ateliers te organiseren. Bij de organisatie en uitvoering van deze ateliers in de regio's zullen wij de deelnemende instellingen van Phrenos betrekken.

5. Phrenos wil eraan bijdragen dat de preventie van ernstige psychische aandoeningen serieus ter hand wordt genomen.

Netwerk Vroege Psychose

Het Netwerk heeft bij uitstek de doelstelling om in een zo vroeg mogelijk stadium de problematiek te herkennen en goede zorg te verlenen waardoor erger voorkomen kan worden. In het Netwerk zijn vooral Vroege Interventieteams Psychose, maar ook andere organisatievormen van (vroeg) psychosezorg (zoals F-ACT Jeugd of regulier FACT-team met aandacht voor Vroege Psychose) verenigd. De activiteiten van het Netwerk zijn gericht op de kwaliteitsbevordering van deze zorg.

Het NVP zal ook in 2019 weer een viertal bijeenkomsten organiseren (Masterclass, Netwerkconferentie, twee contactpersonen overleggen), met als doel kennisdeling, uitwisseling en interactie tussen de leden op gang te brengen. Ook het digitaal Platform (www.vroegepsychose.nl) heeft die doelstelling.

Het NVP stond aan de wieg van de MOVIT. In 2019 verwacht het NVP weer diverse uitwisselingen tussen teams te organiseren.

In 2019 wordt bekeken op welke wijze een bijdrage kan worden geleverd aan de deskundigheidsbevordering van de VIP teams op het gebied van verslaving.

Naast de kwaliteitsborging zal het NVP ook in 2019 waar nodig inhoudelijke belangen behartigen. In 2018 heeft het NVP meegewerkt aan een advies over de Rijbevoegdheid na een psychose. Afhankelijk van de uitkomsten van dit advies (de autorisatieperiode start begin oktober 2018) zal bezien worden welk vervolg gewenst is. Daarnaast blijft het NVP zich hard maken voor de Vroege Interventie Psychose zorg. Immers ondanks het feit dat de EBRO Module Vroege Psychose (waarvan NVP belangrijke initiator was), VIP-teams op basis van wetenschappelijke evidentie aanbeveelt, en vroeg signalering en preventie op de agenda van de GGz is opgenomen (zie Hoofdlijnenakkoord 2019 – 2022), worden diverse VIP-teams in den lande met (dreigende) opheffing geconfronteerd. Preventie van chroniciteit behoort daartoe (de 'E' uit EPA), maar ook transitiepsychiatrie. De discussie specialistische zorg versus generalistische zorg wordt breed gevoerd, ook binnen de NVP.

Het NVP participeert sinds 2018 in het kennisconsortium Destigmatisering en sociale inclusie.

Cursussen

In 2019 wordt het aanbod van cursussen op het gebied van vroegdetectie en vroegbehandeling (via de Stichting Cognitie & Psychose) gecontinueerd.

Voorstudie preventie van de nadelige gevolgen van (ernstige) psychische aandoeningen

In samenwerking met GGNet is Phrenos in 2017 gestart met een initiatief over de preventie van ernstige psychische aandoeningen. Preventie is één van de twee strategieën die moeten worden ingezet om in de komende jaren een derde meer herstel – of: een derde minder EPA – in Nederland te realiseren (*Over de brug*, 2014). Het project, in de eerste fase in de vorm van een voorstudie, richt zich op de preventie bij mensen die al bij de GGz bekend en in behandeling zijn (*tertiaire preventie of zorggerelateerde preventie*). Het gaat daarmee om preventieve activiteiten die in principe binnen het bereik van de GGz en de aldaar werkende professionals liggen. In de studie nemen we ook een ander aspect van preventie mee, namelijk het verkleinen van sociaal-economische gezondheidsverschillen die ontstaan ten gevolge van een chronische ziekte. Naast een literatuursearch en patiëntjourneys, worden (ervarings)deskundigen op de verschillende deelreinen van de ggz geïnterviewd. In 2018 zijn de eerste resultaten van deze voorstudie (interviews en deel literatuursearch) gepresenteerd tijdens een werkconferentie. Het project wordt vervolgd met patiëntjourneys, literatuursearch, een artikel in een wetenschappelijk tijdschrift en een hoofdstuk in het boek Netwerkpsychiatrie.

Omdat dit thema deels valt buiten het kader van de EPA-zorg in engere zin, is tijdens de voorstudie ook veel gesproken met personen uit aangrenzende zorgdomeinen. Het

vervolg op de studie willen wij in nauwe samenwerking met anderen, waaronder de andere ggz-kenniscentra, oppakken. We denken hierbij aan de oprichting in 2019 van een task force, waarin onder meer behandelaars en ervaringsdeskundigen vanuit verschillende diagnosegroepen vertegenwoordigd zijn. De resultaten van de voorstudie dienen als kennisbasis voor een gezamenlijk op te stellen 'plan van aanpak preventie EPA'.

Samenwerken met andere kenniscentra

In het kader van de preventie van EPA, en vanuit het perspectief van 'levensloopspsychiatrie', is naast de samenwerking met meer diagnose gebonden kenniscentra, ook meer samenwerking met het Kenniscentrum voor Kinder- en Jeugdpsychiatrie gewenst. In 2018 zijn Phrenos en het Kenniscentrum voor K&J gestart met een verkenning van de samenwerkingsmogelijkheden. Transitiepsychiatrie en het voorkomen van een (kennis) breuk in de zorg rond de overgang van jeugdzorg naar volwassenzorg vormt daarbij een belangrijk aandachtspunt. We verwachten dat deze verkenning in 2019 tot enige concrete samenwerkingsinitiatieven zal leiden.

III Kennisverspreiding algemeen

Ten behoeve van alle doelstellingen verspreidt Phrenos kennis via publicaties, websites, nieuwsbrieven, cursussen, congressen en de wetenschappelijke Signaleringen.

Publicaties

In 2019 verschijnt het leerboek “ Netwerkpsychiatrie” – Preventie, behandeling en herstel bij mensen met ernstige psychische aandoeningen.

Netwerkpsychiatrie als model voor geïntegreerde, moderne zorg voor mens en met ernstige psychische aandoeningen; samenhang van werkwijzen en modellen).

De redactionele ondersteuning bij het boek wordt betaald door de Erasmus Universiteit en door Kenniscentrum Phrenos. De redactie van het boek is samengesteld uit vertegenwoordigers van diverse kennisinitiatieven op het gebied van zorg voor ernstige psychische aandoeningen.

Websites en nieuwsbrieven

Phrenos ondersteunt de volgende websites www.kenniscentrumphrenos.nl, www.werkenmetIPS.nl, www.vroegepsychose.nl, www.herstelondersteuning.nl. Vanuit deze websites worden ook nieuwsbrieven verstuurd.

Cursussen en congressen

Het cursuspakket wordt aangeboden in samenwerking met de stichting Cognitie en Psychose en bestaat vooral uit scholing op het gebied van vroegdetectie en vroegbehandeling van psychosen. Inmiddels is het pakket aangevuld met de populaire training “Over trauma gesproken”.

In 2019 staan de volgende congressen op de agenda:

- Masterclass (voorjaar) en Netwerkconferentie (najaar) over Vroege Psychose georganiseerd door het Netwerk Vroege Psychose
- Het congres “All Inclusive” over destigmatisering en sociale inclusie. Het congres staat gepland op 1 februari 2019 en wordt georganiseerd in samenwerking met de Kennisconsortium Destigmatisering.
- Alweer het 15^e psychosecongres.
- Een invitational conference Netwerkpsychiatrie op 28 maart 2019. Het congres wordt georganiseerd in samenwerking met Resilience+, F-ACT Nederland, Stichting HIC, Platform IHT, Stichting RACT Nederland, samenwerkingsverbanden POD Nederland en ART. GGz instelling Reinier van Arkel treedt als gastheer op.
- Lezingenreeks over herstel en filosofie, in samenwerking met de stichting Psychiatrie en Filosofie.
- Kenniscongres State of the art van rehabilitatie (methoden) in Nederland.

Signaleringen

Phrenos signaleert relevante ontwikkelingen op het gebied van herstel, destigmatisering, rehabilitatie en (vroeg) psychosezorg onder meer door middel van het screenen van buitenlandse vaktijdschriften op relevante artikelen, het samenvatten, vertalen van deze artikelen en het tot slot verspreiden van de samenvattingen (de "Signaleringen"). Deze signaleringen worden ongeveer vier keer per jaar onder de aandacht gebracht van het veld via plaatsing op de diverse websites, vermelding in de nieuwsbrieven en een vaste rubriek in het tijdschrift *Participatie en Herstel*.